

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zuzany Ďurišovej a sudcov JUDr. Aleny Prieцelovej a JUDr. Zdenky Kohútovej v právnej veci žalobcu: **Ing. Ľ. Š.**, nar. X., bytom v Košiciach, P., zastúpený JUDr. O. K., CSc., advokátkou so sídlom v Košiciach, V., proti žalovanému: **W. P., a. s.**, K., Bratislava, IČO: X., o zaplatenie 184 659 Sk s príslušenstvom, na dovolanie žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 1 Cob 132/2005-191 zo dňa 27. októbra 2005, takto

rozhodol:

Napadnutý rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 1 Cob 132/2005-191 zo dňa 27. októbra 2005 **zrušuje** a vec mu **vracia** na ďalšie konanie.

Odôvodnenie:

Prvostupňový súd rozsudkom zo 14. septembra 2004 vyhovel žalobe a uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi 184 659 Sk s 13% ročným úrokom z omeškania od 1. septembra 2003 do zaplatenia a nahradiť mu trovy konania v celkovej sume 67 895 Sk.

Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že medzi účastníkmi konania existoval zmluvný vzťah založený zmluvou o obchodnom zastúpení uzavretou dňa 1.5.2002 na

dobu 1 roka. Jej predmetom bola činnosť žalobcu ako obchodného zástupcu smerujúca k uzatváraniu zmlúv o životnom poistení medzi žalovaným a tretími osobami a iné, v zmluve uvedené činnosti. Tento vzťah sa zmluvou z 1.7.2002 zmenil na dobu neurčitú. Túto činnosť žalobca prestal vykonávať na základe výpovede, ktorá mu bola doručená 9.7.2003. Za trvania zmluvného vzťahu vyplácal žalovaný žalobcovi províziu, do ktorej podľa záveru súdu s poukazom na ustanovenie § 659 ods. 1 Obchodného zákonníka patrí aj výkonnosťná odmena. Z predložených výpisov z účtu žalobcu vyplýva, že za 13 mesiacov, kedy vykonával činnosť obchodného zástupcu, mu bola vyplatená provízia v celkovej výške 200 048 Sk, takže výška odstupného, na ktorú má žalobca nárok podľa § 669 ods. 1 a 2 Obchodného zákonníka predstavuje uplatnenú sumu 184.659,- Sk. Úrok z omeškania priznal súd žalobcovi od 1.9.2003, teda odo dňa zániku zmluvného vzťahu, a to vo výške podľa § 369 Obchodného zákonníka v znení pred novelou. O trovách konania súd rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p. tak, že úspešnému žalobcovi priznal ich náhradu v celkovej výške 67 895 Sk.

Na odvolanie žalovaného odvolací súd rozhodnutie súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalovaného zaviazal povinnosťou zaplatiť žalobcovi 36 078 Sk istiny s 13% ročným úrokom z omeškania od 1. septembra 2003 do zaplattenia a vo zvyšku žalobu zamietol. Svoje rozhodnutie dôvodil tým, že žalobca si žalobou uplatnil proti žalovanému právo na zaplattenie 184 659 Sk istiny spolu s 13 % ročným úrokom z omeškania od 1. septembra 2003 do zaplattenia z titulu práva na odstupné zo zmluvy o obchodnom zastúpení uzavretej zo dňa 1. mája 2002 a náhradu trov konania. V danom prípade bolo nesporné, že zmluva o obchodnom zastúpení trvala 13 mesiacov, že za uvedené obdobie získal žalobca pre žalovaného nových zákazníkov, a že ukončením tejto činnosti stratil právo na províziu. Preto mu vzniklo právo na odstupné. Výška tohto odstupného však bola medzi účastníkmi sporná. Pri výklade pojmu „provízia“ podľa odvolacieho súdu treba vychádzať z prílohy č. 1 k zmluve o obchodnom zastúpení, ktorá tvorí jej neoddeliteľnú súčasť.

Z čl. III provízne podmienky a podmienky odmeňovania vyplýva, že obchodný zástupca má nárok na províziu za sprostredkovanie uzavretia poistnej zmluvy podľa provízneho poriadku P. (bod A) a podľa bodu B tohto článku má nárok na

výkonnostnú prémii v závislosti od výšky mesačnej netto produkcie jeho obchodnej skupiny. Žalobca výšku odstupného uplatnil nielen zo súm provízie, ktoré mu počas trvania zmluvného vzťahu boli vyplatené, ale aj zo súm vyplatených mu ako výkonnostná odmena za manažérsku činnosť. Podľa názoru odvolacieho súdu túto zložku odmeny nemožno považovať za províziu a z tejto časti odmeny mu neprináleží odstupné. Z uvedených dôvodov preto odvolací súd konštatoval, že súd prvého stupňa síce dostatočne zistil skutkový stav veci, avšak nevyvodil z neho správne právne závery, preto napadnutý rozsudok zmenil tak, že žalobe vyhovel iba do výšky 36 078 Sk vrátane uplatneného úroku z omeškania. O trovách konania rozhodol odvolací súd podľa § 142 ods. 2 v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. tak, že ich náhradu účastníkom nepriznal.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu v časti, v ktorej žalobu zamietol a nepriznal žalobcovi náhradu trov konania, podal žalobca dovolanie v zákonom stanovenej lehote z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia. Svoje dovolanie odôvodnil tým, že sa nestotožňuje s názorom odvolacieho súdu, ktorý výkonnostnú odmenu za manažérsku činnosť nepovažoval za províziu (pre účely vyplatenia odstupného) a z tejto zložky odmeny žalobcovi nepriznal odstupné. Poukázal na Smernicu Rady č. 86/653/EHS z 18. decembra 1986 o koordinácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa samostatných obchodných zástupcov, ktorá bola implementovaná aj do nášho Obchodného zákonníka novelou účinnou od 1.1.2002, v ktorej je upravené, že akákoľvek časť odmeny, ktorá závisí od počtu alebo finančného objemu obchodnej transakcie sa bude považovať za províziu. Je nepochybné, že predmetom zmluvy o obchodnom zastúpení bola nielen činnosť žalobcu ako obchodného zástupcu, ale aj činnosť finančného manažéra, ktorá súvisela s vybudovaním, s rozširovaním a skvalitňovaním distribučnej siete pre P.. Podľa § 3 bod 5 predmetnej zmluvy o obchodnom zastúpení, žalovaný bol povinný poskytnúť žalobcovi províziu za každý ním spísaný návrh zmluvy, ktorý bol žalovaným akceptovaný a na základe ktorého bolo zaplatené prvé poistné. Podľa bodu 6, okrem provízie bol žalovaný povinný poskytnúť žalobcovi výkonnostnú prémii vo výške a za podmienok dohodnutých v prílohe č. 1 k tejto zmluve. V zmluve o obchodnom zastúpení pritom žalobca nemal

dohodnutý rozsah, v akom mal vykonávať činnosť obchodného zástupcu a v akom činnosť finančného manažéra, ale keďže iba začínal svoje pôsobenie u žalovaného, okrem vykonávania činnosti obchodného zástupcu sústredil svoju pozornosť v prvom rade na budovanie siete svojich spolupracovníkov. Táto skupina pod vedením žalobcu bola v štádiu rastu, pričom ich spoločným cieľom bolo ďalej zvýšiť produkciu v prospech žalovaného. Všetky tieto plány a snahy však ukončila po jednoročnom trvaní zmluvného vzťahu bezdôvodná výpoveď zmluvy o obchodnom zastúpení žalobcovi žalovaným. Tvrdí, že provízia, ako aj výkonnosťná prémia žalobcu ako obchodného zástupcu je príjmom, a ako také sú obe tieto zložky základom pri vypočítaní výšky odstupného. Obmedzenie základu pre výpočet odstupného iba na províziu, teda iba na odplatu za činnosť žalobcu ako obchodného zástupcu je hrubým poškodením práv žalobcu a absolútne neberie do úvahy ďalšiu podstatnú časť činnosti žalobcu v zmysle zmluvy obchodnom zastúpení, a to činnosť finančného manažéra, ktorá nepochybne splňa charakter činnosti podľa Obchodného zákonníka odmeňovanej províziou.

Z uvedeného dôvodu žalobca považuje za spravodlivé trvať na požadovanej výške odstupného 184 659 Sk (priemerná ročná provízia), aj s ohľadom na zmluvné obmedzenie svojho pôsobenia v budúcnosti (tzv. konkurenčná doložka) podľa § 5 bod 3. písm. e/ zmluvy o obchodnom zastúpení. Navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu v časti, v ktorej žalobu zamietol a nepriznal žalobcovi náhradu trov konania, zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

K dovolaniu sa vyjadril žalovaný, ktorý uviedol, že obchodný zástupca na základe zmluvy vykonával činnosť obchodného zástupcu, za čo bol odmeňovaný (provízia) podľa provízneho poriadku a vykonával manažérsku činnosť spočívajúcu v riadení, organizovaní, v motivácii, kontrole a pod. obchodnej skupiny, za čo bol odmeňovaný výkonnosťnou premiou v závislosti od výšky mesačnej netto produkčnej hodnoty jeho obchodnej skupiny. Pod netto produkciou jeho obchodnej skupiny rozumieme netto produkciu poradcov patriacich do jeho obchodnej skupiny. Tvrdí, že výkonnosťná prémia sa nedá subsumovať pod § 659 ods. 1 Obchodného zákonníka a považovať za províziu, ako to tvrdí žalobca. Ďalej uviedol, že mesačná výkonnosťná

prémia patrila žalobcovi len počas trvania zmluvy, po dobu, po ktorú manažérsku činnosť skutočne vykonával. Za mesiac výkonu manažérskej činnosti mu patrila mesačná výkonnostná prémie, akonáhle prestal vykonávať manažérsku činnosť, nemal mu žalovaný začo vyplatiť prémie, takže v dôsledku ukončenia zmluvy nestratil ani žiadne prémie. Tvrdil, že úprava práva na odstupné nie je podstatnou náležitosťou zmluvy o obchodnom zastúpení a postačí, ak je upravené len v Obchodnom zákonníku, pričom žalovaný sa nedostal do rozporu so žiadnym právnym predpisom. Navrhol, aby dovolací súd dovolanie zamietol v celom rozsahu a rozsudok odvolacieho súdu potvrdil ako vecne správny.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania a dovolanie je prípustné podľa § 238 ods.1 O.s.p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), dospel k záveru, že dovolanie je opodstatnené.

Dovolací súd poukazuje na skutkový stav, ako ho zistil súd prvého stupňa, a z ktorého vychádzal aj odvolací súd s tým, že predmetom dovolacieho konania zostalo len posúdenie výšky žalobcom uplatneného odstupného.

Základnou otázkou pre posúdenie dôvodnosti dovolania teda je, či odvolací súd rozhodol správne, keď pri určovaní výšky odstupného, na ktoré vzniklo žalobcovi právo v zmysle ustanovení § 669 a 669a Obchodného zákonníka v súvislosti so skončením zmluvy o obchodnom zastúpení, vychádzal len z tej časti odmeny žalobcu, ktorá bola v zmluve, resp. v prílohe k nej označená ako „provízia“, alebo mal prihliadnuť aj na ďalšiu zložku odmeny označenej ako „výkonnostná prémie“.

Podľa ust. § 669 ods. 1 Obchodného zákonníka, obchodný zástupca má v prípade skončenia zmluvy právo na odstupné, ak: a) pre zastúpeného získal nových zákazníkov alebo významne rozvinul obchod s doterajšími zákazníkmi a zastúpený má podstatné výhody vyplývajúce z obchodov s nimi; b) vyplatenie odstupného s prihliadnutím na všetky okolnosti, najmä na províziu, ktorú obchodný zástupca stráca, a ktorá vyplýva z obchodov uskutočnených s týmito zákazníkmi, je

spravodlivé; tieto okolnosti zahŕňajú aj použitie alebo nepoužitie konkurenčnej doložky podľa § 672a.

Podľa ust. § 669 ods. 2 Obchodného zákonníka, výška odstupného nesmie prekročiť priemernú ročnú províziu vypočítanú z priemeru provízií získaných obchodným zástupcom v priebehu posledných piatich rokov; ak zmluva trvala menej ako päť rokov, výška odstupného sa vypočíta z priemeru provízií za celé zmluvné obdobie.

Podľa ust. § 659 ods. 1 Obchodného zákonníka, obchodný zástupca má nárok na províziu dojednanú alebo zodpovedajúcu zvyklostiam v odbore činnosti podľa miesta jej výkonu s prihliadnutím na druh obchodu, ktorý je predmetom zmluvy. **Províziou je aj odmeňovanie obchodného zástupcu vykonávané v závislosti od počtu alebo od úrovne obchodov.**

Posledné citované ustanovenie je v podstate implementáciou článku 6 ods. 2 cit. Smernice Rady o koordinácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa samostatných obchodných zástupcov, podľa ktorého akákoľvek časť odplaty, ktorá závisí od počtu alebo finančného objemu obchodnej transakcie sa v zmysle tejto smernice bude považovať za províziu.

Z uvedeného predovšetkým vyplýva, že z hľadiska posúdenia, či určitá dohodnutá zložka odplaty za činnosť obchodného zástupcu je províziou pre účely výpočtu odstupného, nie je rozhodujúce, ako je nazvaná v zmluve, ale či spĺňa vyššie uvedené pojmové znaky provízie.

Súd prvého stupňa v odôvodnení svojho rozhodnutia práve s odkazom na citované ustanovenie § 659 ods. 1 posledná veta Obchodného zákonníka dospel k záveru, že aj druhá zložka odmeny žalobcu je z tohto hľadiska províziou. Odvolací súd sa z vyššie uvedených hľadísk charakterom odplaty nezaoberal, ani neuviedol, prečo považuje právne posúdenie, konkrétne výklad právneho predpisu, ako ho urobil súd prvého stupňa, za nesprávne. Odvolací súd svoje odôvodnenie založil len na skutočnosti, že druhá zložka odplaty nebola v zmluve nazvaná províziou. Preto jeho

záver, že v tejto časti nešlo o províziu, považuje dovolací súd za predčasný a z hľadiska správnosti aj za nepreskúmateľný.

Vzhľadom na uvedené, dovolací súd podľa ustanovenia § 243b ods. 1, 2 O.s.p. rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V novom rozhodnutí rozhodne odvolací súd aj o náhrade trov dovolacieho konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave dňa 25. júna 2008

**JUDr. Zuzana Ď u r i š o v á, v. r.
predsedníčka senátu**

Za správnosť vyhotovenia: